

# ULOGA KRIŽEVAČKOG VELIKOG SPRAVIŠĆA U RAZVOJU RURALNOG TURIZMA

---

Pomper, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:003125>

*Rights / Prava:* [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2025-02-05**



*Repository / Repozitorij:*

[Repository of the Križevci University of Applied Sciences](#)



**REPUBLIKA HRVATSKA  
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA**

Luka Pomper, student

**ULOGA KRIŽEVAČKOG VELIKOG SPRAVIŠČA U  
RAZVOJU  
RURALNOG TURIZMA**

Završni rad

Križevci, 2019.

**REPUBLIKA HRVATSKA**  
**VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA**

Preddiplomski stručni studij Poljoprivrede  
Smjer: Menadžment u poljoprivredi

Luka Pomper, student

**ULOGA KRIŽEVAČKOG VELIKOG SPRAVIŠČA U  
RAZVOJU  
RURALNOG TURIZMA**

Završni rad

Povjerenstvo za obranu i ocjenu završnog rada:

- |   |                                    |
|---|------------------------------------|
| 1. dr. sc. Kristina Svržnjak, prof. v. š. | - predsjednica Povjerenstva        |
| 2. dr. sc. Sandra Kantar, prof. v. š.     | - mentorica i članica Povjerenstva |
| 3. dr. sc. Silvije Jerčinović, v. pred.   | - član Povjerenstva                |

Križevci, 2019.

## SADRŽAJ

<b>1. UVOD .....</b>	<b>1</b>
<b>2. PREGLED LITERATURE .....</b>	<b>2</b>
<b>2.1. Ruralni turizam .....</b>	<b>2</b>
<b>2.1.2. Oblici ruralnog turizma .....</b>	<b>5</b>
<b>2.2. Ruralni prostor kao potencijal razvoja ruralnog turizma.....</b>	<b>7</b>
<b>2.3. Turistička i ruralno turistička infrastruktura .....</b>	<b>8</b>
<b>2.4. Stanje turizma i ruralnog turizma u križevačkom kraju .....</b>	<b>10</b>
<b>3. MATERIJALI I METODE .....</b>	<b>13</b>
<b>4. REZULTATI I RASPRAVA .....</b>	<b>14</b>
<b>4.1. Manifestacija Križevačko veliko Spravišće.....</b>	<b>14</b>
<b>4.2. Križevačko veliko Spravišće od 1968. do 2000. godine .....</b>	<b>15</b>
<b>4.3. Križevačko veliko Spravišće od 2001. do 2018. godine .....</b>	<b>17</b>
<b>4.4. Dolasci i noćenja za vrijeme Križevačkog velikog Spravišča .....</b>	<b>27</b>
<b>5. ZAKLJUČAK.....</b>	<b>32</b>
<b>6. LITERATURA: .....</b>	<b>33</b>
<b>7. PRILOZI.....</b>	<b>35</b>
<b>SAŽETAK.....</b>	<b>40</b>

## 1. UVOD

Ruralni turizam kao specifična vrsta turizma u našim se krajevima intenzivnije počeo razvijati tek zadnja dva desetljeća. S prvim krizama u poljoprivredi, koje su dovele do slabljenja ekonomske moći stanovnika ruralnih prostora, ova vrsta turizma postaje sve važniji činitelj razvoja ruralnoga prostora i obnove sela (Svržnjak, i sur., 2014).

Slijedom toga, ruralni turizam u Koprivničko-križevačkoj županiji polako se razvija u ruralnom području Koprivnice, Križevaca i Đurđevca. Križevački kraj označava se kao pretežito ruralno područje, a u administrativnom smislu čine ga Križevci, Kalnik, Sv. Petar Orehovec, Gornja Rijeka, Čabraji i Sv. Ivan Žabno s okolnim selima. Autor rada smatra da postoji veliki potencijal za razvoj ruralnog turizma u ovom području i to zbog prirodnih ljepota, zastupljenosti poljoprivrede i očuvanog tradicijskog načina življenja. Važni čimbenici u razvoja ruralnog turizma u križevačkom kraju su i brojne ruralne manifestacije od kojih je najpoznatije Križevačko veliko Spravišće koje se održava već preko pola stoljeća sredinom godine, u mjesecu lipnju u Križevcima.

Stoga je predmet ovog rada prikazati ulogu Križevačkog velikog Spravišća u razvoju ruralnog turizma u križevačkom kraju. U ovom radu analizira se važnost Križevačkog velikog Spravišća na razvoj ruralnog turizma u razdoblju od 2014. do 2018. godine, te postoji li sinergija između Spravišća i Turističke zajednice grada Križevaca, Turističke zajednice Koprivničko-križevačke županije, jedinice lokalne samouprave (grad Križevci) te pružatelja usluga u turizmu, posebice u ruralnom turizmu. U radu se nastoji odgovoriti na pitanje iskorištava li se dovoljno Križevačko veliko Spravišće kao jedan od najprepoznatljivijih brendova križevačkog kraja u cilju povećanja broja dolazaka gostiju, i općenito gospodarskom smislu.

Svrha rada je kroz prikupljene informacije, izvesti zaključke o potencijalima Križevačkog velikog Spravišća za razvoj turizma, ruralnog turizma i njegovog ukupnog doprinosa ruralnom razvoju križevačkog kraja. Kako se navedena manifestacija odvija u gradu Križevcima, važno je istaknuti da su Križevci u administrativnom smislu grad, no Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Križevcima gustoća naseljenosti je 89 stanovnika po km<sup>2</sup>. Primjenjujući kriterij OECD-a, koji definira ruralna područja kao područja koja imaju gustoću naseljenosti manju od 150 stanovnika/km<sup>2</sup> na Križevce, može se reći da Križevci sa svojom gustoćom naseljenosti imaju obilježja ruralnog područja i stoga govorimo o ruralnom turizmu u Križevcima.

## 2. PREGLED LITERATURE

U skladu s temom završnog rada potrebno je definirati pojmove kao što su **ruralni turizam** i **ruralni prostor**. Također, definirati će se pojam **manifestacije** i opisati manifestacija **Križevačko veliko Spravišće**, zatim pojam organizacijske strukture u turizmu i ruralnom turizmu koja podrazumijeva **turističku zajednicu**, **turiste**, praćenje dolazaka turista putem **e-visitora**, te opisati **križevački kraj**.

### 2.1. Ruralni turizam

**Ruralni turizam** može se definirati pomoću različitih pristupa kao što su ekološki, društveni, gospodarski i slično. Ruralni turizam, na razini Vijeća Europe, godine 1986. definiran je kao oblik turizma koji obuhvaća sve aktivnosti na ruralnom području, a ne samo aktivnosti koje bi se mogle odrediti kao agroturizam ili farmerski turizam. Ruralni turizam je turizam na seoskom području sa svim aktivnostima koje se provode na tom mjestu, a najvažnija obilježja takvog turizma su mirna sredina, odsutnost buke, očuvani okoliš, komunikacija s domaćinima, domaća hrana i upoznavanje sa seljačkim poslovima (Demonja i Ružić, 2010).

Ruralni turizam organizirano se počeo razvijati u Hrvatskoj 1996. godine, kada je tadašnji ministar turizma Niko Bulić, temeljem tada važećeg Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti, donio pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga na seljačkom domaćinstvu.

Ovim Pravilnikom propisuje se što se smatra seljačkim domaćinstvom, te koji su to minimalni uvjeti objekata. Pravilnik kaže kako je seljačko domaćinstvo ono koje je organizirano kao turističko seljačko gospodarstvo na selu u kojem njegovi članovi imaju prebivalište, vlastitu poljoprivrednu proizvodnju i sudjeluju u pružanju ugostiteljskih usluga.

Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu navodi se i da se u seljačkom domaćinstvu, mogu pružati ugostiteljske usluge smještaja u sobama i apartmanima do ukupno najviše 10 odnosno 20 postelja, te u kampovima do najviše 10 smještajnih jedinica, odnosno 30 gostiju istodobno.

Gostima se mogu pružati i usluge doručka, polupansiona i pansiona, te usluživanje pića i napitaka iz pretežito vlastite proizvodnje, a pod time se podrazumijevaju poljoprivredni proizvodi proizvedeni na tom seljačkom domaćinstvu.

Tako se navodi da seljačko domaćinstvo mora imati osigurano dovoljno zdravstveno ispravne tekuće vode koja je pod nadzorom ovlaštene ustanove kao i odvodnju kućnih (sanitarnih) otpadnih voda kao osnovne preduvjete za bavljenje turizmom.

Izgled objekta, prostorija i prostora u seljačkom domaćinstvu u kojem se pružaju usluge treba biti u skladu s vrijednostima i nasljeđem hrvatske tradicijske arhitekture i života na selu područja u kojem se nalazi to domaćinstvo. Sobe i apartmani kategoriziraju se, ovisno o uređenju, opremi i uslugama koje su gostima na raspolaganju. Pravilnik navodi i što se smatra pretežito vlastitom proizvodnjom, te vrste proizvoda koji ne moraju biti iz pretežito vlastite proizvodnje.

Pod vrstom proizvoda, koji ne moraju biti iz pretežito vlastite proizvodnje, smatraju se proizvodi koji u kombinaciji s proizvodima iz vlastite proizvodnje služe pripremi jela, pića i napitaka koji se uslužuju gostima (kao npr. mineralna voda, začini, brašno, riža i sl.) (Horvat, 2016).

Prema ovim definicijama ruralni turizam ne podrazumijeva tek dolazak na selo, kušanje domaće hrane i šetnju po prirodi. Danas ruralni turizam zahtjeva puno više truda u privlačenju i zadržavanju gostiju kada dođu u neku ruralno turističku destinaciju što uključuje multifunkcionalni pristup bavljenju turizmom u kojem pružatelji usluga u ruralnom turizmu osim osiguravanja autentične gastronomske i smještajne ponude trebaju biti poduzetnici, animatori i na kraju, marketinški stručnjaci.

Aktivnosti koje se provode na seoskim obiteljskim gospodarstvima, kao najčešćim oblicima ruralnog turizma unutar ruralnih područja, osim pružatelja usluga u ruralnom turizmu, mogu biti i ostali subjekti, poput obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, kulturno-umjetničkih društava i slično, koji svojom djelatnošću doprinose razvoju ruralnog turizma, a time i ukupnog ruralnog prostora.

Prema definiciji Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD, 1994), ruralni turizam čine agroturizam, ekoturizam, avanturistički i izletnički turizam. O ruralnom turizmu riječ je ako je: a) lociran u ruralnim prostorima, b) izgrađen na osnovi ruralnih tipičnosti (mali poduzetnici, otvoreni prostor, kontakt s prirodom, kulturno naslijeđe, »tradicionalno« društvo i običaji), c) ruralan u mjerilu (mala izgrađenost i mala naselja), d) tradicionalnih obilježja (sporo rastući i povezan s lokalnim stanovništvom), e) održiv (njegov razvoj ne narušava osobitosti ruralnog prostora, a održiv je u smislu korištenja resursa, posebice prirodnih).

Seoski turizam je uži pojam od ruralnog turizma, a istovremeno širi pojam od turizma na turističkom seoskom obiteljskom gospodarstvu i vezan je uz ambijent sela i njegovu užu okolicu te sve njegove aktivnosti kao što su: poljoprivreda, manifestacije, gastronomija, folklor, etnologija i ostala gospodarska aktivnost (Baćac, 2011).

Bitno je istaknuti da su glavni strateški ciljevi hrvatskog turizma u ruralnom području prije svega ravnomjerni regionalni razvoj, samozapošljavanje i motiviranje mladih za ostanak na selu. Pri tome je ruralni turizam značajan čimbenik u aktivaciji i održivom razvoju ruralnih područja koji pomaže očuvanju lokalnog identiteta, tradicije i običaja, štiti okoliš, jača autohtonu, tradicijsku i ekološku proizvodnju te pomaže razvoju ruralnih krajeva na osnovi održivoga razvoja. U nastojanju pridržavanja preporuka UNWTO-a i Strategije razvoja turizma Hrvatske do 2020. godine u kojima se navode najvažnije karakteristike održivog turizma: optimalna upotreba resursa iz okoliša, poštovanje društvenih i kulturnih značajki zajednice domaćina uz *čuvanje postojeće graditeljske i kulturne baštine* i osiguranje dugoročne ekonomske održivosti svih interesnih skupina društva, Republika Hrvatska ima dobre preduvjete za razvijanje ruralnog turizma. S obzirom na prirodnu i kulturno-povijesnu raznolikost regija, bogatu resursnu osnovu turističkih atrakcija, očuvani okoliš te više od 160 tisuća upisanih poljoprivrednih gospodarstava, a tako i plasiranja bogate ponude za različite segmente potražnje na turističkom tržištu razvojem posebnih oblika turizma povezanih s ruralnim prostorom, ruralni je turizam značajno potencijalno turističko područje jer se u ovom dijelu ponude pružaju velike mogućnosti za produljenje turističke sezone i davanje nove kvalitete ukupnom hrvatskom turizmu (Ruralni turizam Hrvatske: Nacionalni katalog, 2015).

Ruralni turizam na kontinentu ima manju važnost za sveukupno turističko tržište od turizma koji se odvija na morskoj obali, što zbog manjka atraktivnosti, a što zbog manjeg broja ljudi koji provode odmor u ruralnom području.



### 2.1.2. Oblici ruralnog turizma

S obzirom na značajke pojedinih dijelova ruralnog prostora, osobito s obzirom na strukturu njihove atrakcijske osnove, mogu se javljati različite osnove ili složene vrste turizma (Čorak i sur., 2006):

- Turizam na seljačkim gospodarstvima
- Rezidencijalni turizam (kuće za odmor)
- Sportsko- rekreacijski turizam
- Kulturni turizam
- Lovni i ribolovni turizam
- Edukacijski turizam
- Zavičajni turizam
- Nostalgičarski turizam
- Avanturistički turizam
- Tranzitni turizam
- Kamping- turizam
- Kontinentalni nautički turizam
- Vjerski turizam
- Zdravstveni turizam
- Gastronomski i enogastronomski turizam
- Ekoturizam
- Turizam zaštićenih dijelova prirode
- Poslovni turizam
- Shopping turizam

Neizravno, spomenute vrste turizma sadrže i druge podvrste turizma, primjerice, planinarstvo, penjački turizam, zimski turizam (skijaški, sanjkaški i klizački), biciklistički turizam, konjički turizam i sl. (Čorak i sur., 2006).

U križevačkom kraju zastupljeni su sljedeći oblici turizma: turizam na seljačkim gospodarstvima, rezidencijalni turizam, sportsko- rekreacijski turizam te zavičajni i vjerski turizam.

Turizam na seljačkim gospodarstvima jedan je od razvijenijih oblika ruralnog turizma i podrazumijeva boravak turista u objektima kao što su: Gospodarstvo Rakić i Obiteljsko izletište Novak. Rezidencijalni turizam u Križevcima su: Kapetanova kuća, Kuća za odmor Luna. Zavičajni turizam veže se na Križevačko veliko Spravišće zbog kojeg ljudi iz cijele Hrvatske dolaze na manifestaciju. Vjerski turizam razvija se uz svetkovinu Sv. Marka Križevčanina koja se održava svake godine 7. rujna i dane Stjepana Kranjčića. Marko Križevčanin bio je treći kanonizirani hrvatski svetac Rimokatoličke Crkve i bio je košički mučenik dok je Stjepan Kranjčić bio križevački župnik na glasu svetosti i svećenik Zagrebačke nadbiskupije. Križevci su odnedavno počeli aktivno razvijati cikloturizam te je izgrađeno 4,35 km novih biciklističkih staza. Razvoju cikloturizma doprinijelo je sudjelovanje Grada na Interreg projektu. Interreg projekt je prekogranična suradnja usmjerena na rješavanje zajedničkih izazova identificiranih u prograničnim regijama (loša dostupnost, posebno povezivost informacijskih i komunikacijskih tehnologija i prometna infrastruktura, lokalnih industrija u opadanju...) uz istovremeno jačanje suradnje u svrhu općeg usklađenog razvoja Unije. Cilj programa je smanjiti postojeće nejednakosti između regija Europske unije u pogledu njihovog ekonomskog i društvenog razvoja i održivosti okoliša, pritom uzimajući u obzir njihove specifične prostorne značajke i mogućnosti.<sup>1</sup> Cikloturizam se ubraja u podvrstu sportsko- rekreacijskog turizma.

Oblici turizma poput lovnog, ribolovnog i avanturističkog su financijski zahtjevniji kako za samog turista tako i za domaćina pa su ti oblici turizma slabije zastupljeni u križevačkom kraju.

Nadalje, može se zaključiti da križevački kraj ima potencijale i mogućnosti za razvijanje i ostalih oblika ruralnog turizma kao što su ekoturizam, kulturni turizam, gastronomski i zdravstveni turizam. Križevački kraj ima bogatu prirodnu baštinu te tradicijske i umjetničke zanate koji na žalost polako izumiru zbog nedovoljnog ulaganja poput: kolara, medicara, kovača i užara, a mogu biti potencijal razvoja kulturnog turizma. Važno je i napomenuti tradicijsku gradnju Obreških kleti koja je dio kulturnog turizma križevačkog kraja. Jela prigorskog kraja imaju bogatu povijest koja se veže uz Legendu o šljivarima te je pogodna za razvijanje gastronomske ponude u Križevcima i okolici. Kalnički kraj ima potencijale za razvoj zdravstvenog turizma zbog svojeg svježeg, čistog zraka i prirode kojom je okružen te zbog geotermalnog izvora koji ima lječilišnu svrhu.

---

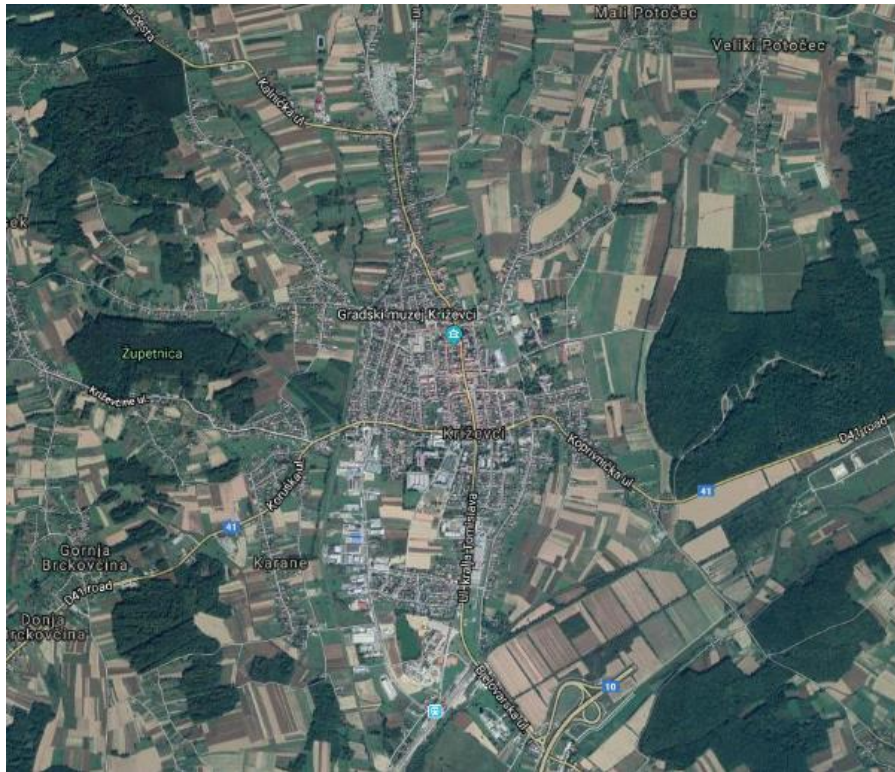
<sup>1</sup> Preuzeto s: <https://projekti.hr/hr/program-financiranja/interreg>

## 2.2. Ruralni prostor kao potencijal razvoja ruralnog turizma

Prema kriterijima Europske unije, u smislu gustoće stanovništva, podrazumijevaju da ako gustoća stanovništva po km<sup>2</sup> iznosi manje od 150 stanovnika tada je riječ o ruralnom području. Nastavno, gustoća stanovništva na području grada Križevaca, odnosno križevačkom području iznosi svega 89 stanovnika po km<sup>2</sup>, tako da iako je administrativno grad, Križevci imaju karakteristike ruralnog područja. Isto tako, ruralni prostor Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu RH) zauzima 91,6% ukupnog teritorija RH, a svega 47,6% stanovnika RH živi na ruralnom području (Demonja i Ružić, 2010). Autor Kušen (2002) opisuje ruralni prostor kao suprotnost gradskom prostoru. To je prostor koji je izvorno služio kao životni i radni prostor poljoprivrednika, zapravo to je cjelokupni obradivi i naseljivi prostor izvan gradova. Stoljećima se taj prostor uljuđivao sa svojim usponima i padovima. u njemu su nastali tradicijsko selo, ruralne cjeline, tradicijska ruralna arhitektura i tradicijski interijeri, tradicijski vrtovi te ekološki, proizvodno i oblikovno uravnoteženi kulturni pejzaž. Na toj se materijalnoj osnovici paralelno razvijala i tradicijska kultura života i rada seljaka, koja je naposljetku rezultirala i nematerijalnim dobrima poput narodnih plesova, pjesama, legenda i sličnoga. Sve je to pretežiti, prepoznatljivi i najvrjedniji dio turističke atrakcijske osnove ruralnog prostora.

Prema županijskoj razvojnoj strategiji Koprivničko-križevačke županije 2014-2020. za ruralno područje Križevaca (slika 1) karakteristično je da su posjedi jako usitnjeni i da poljoprivrednici imaju proizvodnju najčešće samo za osobne potrebe. Ruralni razvoj karakterizira nedovoljna iskorištenost resursa za proizvodnju na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima te nesređene zemljišne knjige.

U ovom radu Križevci i križevačko područje tretiraju se prema gustoći stanovništva ruralnim područjem, iako Križevci u administrativnom, povijesnom i kulturnom smislu ima obilježja srednje razvijenog manjeg grada.



Slika 1. Karta Križevaca (Izvor: [www.tz-krizevci.hr](http://www.tz-krizevci.hr))

Posljednji popis stanovništva bio je 2011. godine i po njemu grad Križevci imaju s okolnim naseljima ukupno 21.155 stanovnika. Od ukupnog broja stanovnika polovica ih živi u samom gradu, a polovica u čak 59 sela koja teritorijalno i administrativno potpadaju pod jedinicu lokalne samouprave.

### 2.3. Turistička i ruralno turistička infrastruktura

Za razvoj turizma i ruralnog turizma važno je imati razvijenu turističku i ruralno turističku infrastrukturu. Turističku infrastrukturu čini turistička zajednica grada Križevaca te turistička zajednica Koprivničko- križevačke županije.

**Turistička zajednica** je društvena turistička organizacija u Republici Hrvatskoj. Sastoji se od Glavnog ureda, Kongresnog ureda, Kongresnog ureda Hrvatske i mreže lokalnih zajednica na razini gradova, općina i županija. Turističkom zajednicom upravlja Turističko vijeće s ministrom turizma na čelu. Financira se iz državnog proračuna, iz sredstava boravišne pristojbe, članarine i dobrovoljnih priloga. Njezin pretežit zadatak je provođenje nacionalne turističke promocije i unapređenje turizma u svim mjestima i područjima Hrvatske koja imaju uvjete za turistički razvitak. Zadaća Turističke zajednice je unapređivanje općih uvjeta boravka turista, promocija turističkog proizvoda i razvijanje svijesti o važnosti gospodarskim, društvenim i

drugim učincima turizma i zaštite okoliša. Za područje Koprivničko- križevačke županije nadležna je Turistička zajednica Koprivničko- križevačke županije u čijem je sastavu i Turistička zajednica grada Križevaca. Turistička zajednica grada Križevaca smještena je na adresi Trg Josipa Jurja Strossmayera 5 u turističkom uredu.

**Turist** je prema definiciji Svjetske turističke organizacije, posjetitelj koji ostvari najmanje jedno noćenje u nekom smještajnom objektu u zemlji koju je posjetio. Prošireno, turist je svaka osoba koja putuje u zemlju koja nije njegovo ili njezino stalno boravište, usmjereno je izvan njegova ili njezina uobičajenog okoliša, za vrijeme od najmanje jedne noći ali ne više od godine dana, s glavnom namjerom posjeta drugačijom od obavljanja neke lukrativne aktivnosti u koju se putuje. Taj izraz uključuje osobe koje putuju iz razloga: odmora, rekreacijom posjeta prijateljima i rođacima, poslovnih i profesionalnih razloga, vjerskih i drugih razloga. Sociološka definicija turista inzistira na dobrovoljnosti i privremenosti, a zatim i na zadovoljstvu putnika koje mu mogu pružiti novosti i promjene doživljene na relativno dugom i neučestalom kružnom putovanju (Vukonić i Čavlek, 2001).

**Smještajna jedinica** je svaki prostor (soba, apartman, kamp jedinica) namijenjen smještaju za privremeni boravak gostiju. Smještajni kapacitet su svi prostori u ugostiteljskoj djelatnosti namijenjenim pružanju usluga smještaja bez obzira na vrstu smještajnog objekta. Dijelimo ih na osnovne (hoteli, moteli, pansioni, aparthoteli, hotelska i apartmanska naselja) i komplementarne (prvenstveno kampovi, domaćinstva, odmarališta i dr.) (Vukonić i Čavlek, 2001).

**Ugostiteljski objekt** je svaki objekt koji opremom i uređenjem zadovoljava zakonom propisane uvjete poslovanja, a namijenjen je pružanju ugostiteljskih usluga, tj. usluga smještaja, prehrane te točenja pića i napitaka. Ovisno o tome na kojoj od tih usluga temelji svoje poslovanje, možemo ih podijeliti na ugostiteljske objekte za smještaj (hotel, motel, pansion, hotelsko naselje i dr.) koji svoje poslovanje temelj na pružanju usluge smještaja, a proširuju ga uslugama prehrane i točenja pića i napitaka, te na ugostiteljske objekte za prehranu koji temelje poslovanje isključivo na pružanju usluga prehrane i točenja pića i napitaka (Vukonić i Čavlek, 2001). U Križevcima i okolici od ugostiteljskih objekata postoje hotel, hostel, pansioni i apartmani uz restorane. Većina tih ugostiteljskih objekata je „bike friendly“, što znači da su u mogućnosti primiti bicikliste i pružiti im mogućnost popravka bicikla uz smještaj.

**Manifestacije** su stare koliko i čovječanstvo. Prve organizirane plemenske ljudske zajednice prenose priče i pjesme s generacije na generaciju, organiziraju plemenske svečanosti. Suvremeno doba nije prekinulo čovjekovu vjekovnu potrebu da se druži, natječe, zabavlja, pokazuje, odnosno da na poseban način obilježi neke važne događaje u životu pojedinca ili društva. Novo doba, razmjerno rastu broja stanovnika, ekonomskom i inom napretku, dovelo je do nastanka različitih vrsta, oblika i obujma manifestacija (Plučić, 2017).

#### **2.4. Stanje turizma i ruralnog turizma u križevačkom kraju**

Križevci su jedan od najstarijih gradova u kontinentalnoj Hrvatskoj. Prepoznatljivi su po mnogobrojnim sačuvanim objektima spomeničke baštine i očuvanim crkvama. Križevci su rodno mjesto mnogih znamenitih kulturnih ličnosti: ilirca Ognjena Štrige, pjesnika Franje Markovića, pjevačice Milene Šugh, tragetkinje Nine Vavre, mecene hrvatskog školstva Ivana Zakmardija, putopisca i pjesnika Antuna Nemčića, ali i rodni grad trećeg hrvatskog sveca Svetog Marka Križevčanina.

Povijesno, Križevci se već od 12. stoljeća spominju kao županijsko središte, a od polovine 13. stoljeća, točnije od 1252., imaju povlastice banskog, pa potom i kraljevskog grada. Križevci su kroz cijeli srednji vijek uspjeli sačuvati taj položaj slobodnog kraljevskog grada, što nije uspjelo ni Gradecu, ni Varaždinu (Žulj, 2006).

Prema informacijama Turističke zajednice Grada<sup>2</sup>, Križevci su bili istaknuti prosvjetni i školski centar već od 17. stoljeća kada su pavlini osnovali prvu gimnaziju. U gradu već gotovo dva stoljeća djeluje glazbena škola te jedna od prvih čitaonica u Hrvatskoj otvorena davne 1839. godine. U Križevcima je 1860., započelo s radom Kraljevsko gospodarsko i šumarsko učilište, najstarije poljoprivredno i šumarsko učilište u jugoistočnoj Europi.

Antun Gustav Matoš, poznati hrvatski književnik, još je 1910. godine u svom putopisu "Oko Križevaca", pisao o ovom gradu kao gradu poznatom po kulturi, znamenitim ljudima i kolijevci Križevačkih štatuta.

Ova bogata povijesno-kulturna baština dobra je podloga za razvoj turizma Grada. Posjetiteljima se nudi da grad razgledaju u vlastitom aranžmanu ili uz stručno vodstvo ovlaštenih turističkih vodiča koji turiste mogu provesti kroz kulturno-povijesne znamenitosti Križevaca.

Tijekom cijele godine Križevci obiluju glazbenim, scenskim, sakralnim, sportskim i zabavnim manifestacijama za sve uzraste. Najpoznatije manifestacije su Culture Shock Festival,

---


<sup>2</sup> Preuzeto s: <http://www.tz-krizevci.hr/kulturna-bastina.html>

Križevačko veliko Spravišće, blagdan Sv. Marka Križevčanina, proslava Martinja po Križevačkim statutima te ostalim događaji koji se protežu kroz cijelu godinu (tablica 1).

Od grada s tako snažno razvijenim kulturnim identitetom i važnom povijesnom ulogom pomalo je neuobičajeno da se događa proces ruralizacije pa neke ruralne elemente nalazimo i u ovoj inače tradicionalnoj građanskoj sredini. Posebno se to vidi kroz manifestacije koje imaju ruralni karakter kao što su Vincekovo i Martinje koji su u narodu poznati kao vinogradarski praznici. Vincekovo označava početak poljoprivrednih radova, točnije radova u vinogradu, dok Martinje obilježava završetak tih radova i uživanje u njihovim plodovima.

Iako je primarno riječ o običajima iz ruralnog područja, oni su se ukorijenili u gradskim manifestacijama, a poveznica tih događanja su Križevački statuti. Mnogi društveni vinski običaji nastali su među pripadnicima građanskog sloja koji su stvorili određena pravila za druženja, a prema tim pravilima Štatuta počeli su se obilježavati i blagdani poput Vincekova i Martinja. Štruklijada je također jedna od manifestacija koja, iako se održava u gradu, kroz hranu prezentira običaje i način života ruralnog prostora u kojima su štrukli nekada bili jedno od osnovnih jela budući da su, zahvaljujući bavljenju poljoprivredom i stočarstvom, stanovnici ruralnih područja imali uvijek dostupne prehrambene namirnice poput mlijeka, sira, jaja i brašna. Govoreći o križevačkom području teško je povući jasnu granicu gdje završava turizam u gradu, a gdje počinje ruralni turizam jer se, kao što je već ranije istaknuto, 59 naselja nalazi u ruralnom području, a i prigradska naselja su snažno obilježena ruralnim karakteristikama. Tu ne smijemo zanemariti ni okolne općine: Gornja Rijeka, Kalnik i Sveti Petar Orehovec, koje zajedno s gradom Križevcima čine jedinstvenu geografsku, kulturološku i povijesnu cjelinu (Horvat, 2016).

Tablica 1. Kalendar događanja i manifestacija u Križevcima

Datum 	Događanje	Lokacija
07.12. - 12.01.	Advent u Križevcima	Križevci
19.01.	Vincekovo pri "Lipi"	Križevci
20.01.	Vincekovo	Križevci
26.01.	Noć muzeja	Križevci
10.02.	Križevački fašnik	Križevci
16.02.	17. Sidonijin dan	Gornja Rijeka
19.03.	Dan narcisa	Križevci
13.04.	8. susret hrvatskoga dječjega duhovnoga stvaralaštva "Stjepan Kranjčić"	Križevci
15.04. - 19.04.	Izložba pisanica u udruzi "Lipa"	Križevci
22.04.	Dan planete Zemlje	Križevci
23.04.	Đurđevo pod lipom	Križevci
24.04.	Dan Grada Križevaca	Križevci
01.05.	Polumaraton na Kalniku	Kalnik
01.05.	Uncutarije	Kalnik
18.05.	Dan muzeja	Križevci
24.05. - 26.05.	10. dani hrvatskih svetaca i blaženika	Križevci
07.06. - 09.06.	51. Križevačko veliko spravišće	Križevci
24.06.	Svetoivanjski dani	Sveti Ivan Žabno
29.06. - 30.06.	Moto utrka za prvenstvo Hrvatske	Križevci
02.07.	Godišnjica kanonizacije Svetog Marka	Križevci
09.07.	Sv. Brcko - prošćenje i dan Općine Kalnik	Kalnik
18.08. - 18.08.	Dani piva, Gregurovec	Gregurovec
18.08.	Šljivarijada, Dropkovec	Dropkovec
07.09.	Dani Sv. Marka Križevčanina	Križevci
12.10. - 13.10.	8. put kleti potkalničkog kraja - Pinklecfest	Križevci
12.10.	Dani kruha i plodova jeseni	Križevci
25.10.	Tikvijada	Križevci
03.11.	Zaštitnik lovaca - sv. Hubert	Križevci
08.11. - 10.11.	20. Obrtnički i gospodarski sajam	Križevci
11.11.	Martinje po Križevačkim statutima	Križevci
29.11.	Godišnji koncert HPD-a Kalnik	Križevci
07.12.	11. susret hrvatskoga duhovnoga književnoga stvaralaštva "Stjepan Kranjčić"	Križevci
21.12.	Tradicionalni planinarski pohod po Kalničkoj gredi	Kalnik - Vratno
24.12.	Polnočka u crkvi sv. Marka	Križevci
31.12.	Proslava Nove godine	Križevci

Izvor: <https://www.tz-krizevci.hr/manifestacije/kalendar.html>



### **3. MATERIJALI I METODE**

U pisanju ovog završnog rada korišteni su sekundarni i primarni podaci. U primarne podatke spadaju podaci iz e-visitora za razdoblje od 2014. do 2018. godine kojima raspolaže Turistička Zajednica grada Križevaca. Primarni podaci obrađeni su za navedeno razdoblje i tablično prikazani u nastavku rada. Sekundarni podaci preuzeti su iz knjiga, članaka, web izvora, strategije razvoja Koprivničko-križevačke županije i Hrvatske gospodarske komore, programi Spravišča, letaka i sl..

Metode korištene u radu su proučavanje literature, analiza i sinteza statističkih podataka e-visitor sustava, te tablični prikaz podataka iz sustava e-visitor i ruralnih elemenata u događanjima koji čine Program Spravišča.

U radu su korišteni i podaci dobiveni vlastitim opažanjima tijekom obavljanja stručne prakse kao i podaci dobiveni izravnim uključivanjem i sudjelovanjem u organizaciji Križevačkog velikog Spravišča. Autor je stručnu praksu obavio u uredu Turističke zajednice grada Križevaca od travnja 2018. godine pa do sredine lipnja 2018. Godine (Prilog 5), te puno naučio o radu Turističke zajednice i organizaciji nekoliko manifestacija od kojih je najznačajnija Križevačko veliko Spravišče.

## 4. REZULTATI I RASPRAVA

Rezultati ovog završnog rada dobiveni su proučavanjem relevantne literature na temu turizma, ruralnog turizma, Spravišča i osobnim iskustvom rada u TZ Križevci koji je uključivao uvid u podatke sa stranice e-visitor kojim se prati dolazak gostiju u neku destinaciju.

U ovom poglavlju najprije će se ukratko prikazati manifestacija „Križevačko veliko Spravišče“ u razdoblju od 1968.-2000. i 2001.-2018. Nakon toga, prikazati će se sustav e-visitor za prijavu i odjavu turista s podacima o dolascima i noćenjima turista za vrijeme održavanja Križevačkog velikog Spravišča u razdoblju od 2014.-2018.

### 4.1. Manifestacija Križevačko veliko Spravišče

Ono što izdvaja križevačko područje i čini ga prepoznatljivim je Križevačko veliko Spravišče koje je glavna i najvažnija turistička manifestacija u Križevcima i okolici. Uz Križevačko veliko Spravišče vezani su i Križevački štatuti koji su nastali prema legendi koja se temelji na nastanku Križevačkih štatuta i Križevačkog velikog Spravišča.

Legenda, kojoj su Križevčani skloniji vjerovati na temelju koje je nastala najpoznatija turistička manifestacija ovog kraja - Križevačko veliko spravišče - smješta nastanak "Križevačkih štatuta" daleko u prošlost, kada su križevački purgeri i kalnički "šljivari" bili u velikoj svađi nastaloj nakon što su Kalničani 1242. sakrili kralja Belu IV od Tatara te ga spasili od gladi hraneći ga šljivama, a on im je za uzvrat podijelio plemenitaške titule.

Križevčani, koji su se pozivali na svoje varoške pravice i time se ponosili, bili su ljubomorni na Kalničane koji su kao seljaci iznenada postali plemstvo pa su ih, izrugujući im se, zvali plemeniti kalnički Šljivari.

Ova novonastala situacija poremetila je strogu hijerarhiju i ravnotežu koja je vladala između križevačkih purgera i kalničkih seljaka. Iz te je činjenice proistekla svađa koja je potrajala cijelo jedno stoljeće, sve dok se mladić s Kalnika nije zaljubio u djevojku iz grada, a konačna pomirba napravljena je uz veliku pučku svečanost, odnosno "spravišče".

Kako bi se slavlje koje je trajalo tri dana, odvijalo dostojno purgerskih manira, donesena su i pravila za koje se pobrinuo križevački notarijuš, kalnički kaštelan i varoški sudac. Križevački purgeri dali su vola za ražanj, a kalnički plemenitaši pune bačve vina. U znak sjećanja na legendu o „pomirbi“ kalničkih šljivara i križevačkih purgera, manifestacija je nazvana

„Križevačko veliko spravišće“ i već preko četiri desetljeća nastavlja tradiciju i njegovanje običaja uz razvijanje bratstva i pajdašije među ljudima dobre volje<sup>3</sup> (Horvat, 2016)

#### **4.2. Križevačko veliko Spravišće od 1968. do 2000. godine**

Spravišće je tradicionalna pučka svečanost i trodnevna kulturno povijesna manifestacija koja se održava sredinom lipnja već više od pet desetljeća, počevši od 1968. godine. Temelji se na legendi iz 13. stoljeća koja govori o pomirbi križevačkih purgera i kalničkih šljivara. Davne 1242. godine pred najездом Tatara kralj Bela IV. sklonio se sa svojom vojskom pod okrilje kalničkih zidina, grada smještenog na obroncima Kalnika. Upornost tatarske vojske da prođe u unutrašnjost zidina i porazi kraljevu vojsku osujetili su kalnički seljaci koji su hrabre vojnike prehranjivali domaćim šljivama. Krepko voće dalo je kraljevim vojnicima snage da izdrže do kraja i odbiju tatarski napad. Zbog toga je Bela IV. svim seljacima koji su im pomogli dodijelio plemićke titule. Taj potez razljutio je križevačke purgere, čiji je bijes trajao godinama sve do slučajne ženidbe jednog kalničkog šljivara i purgerske djevojke. Njihova svadba bio je ključni trenutak pomirenja. Stoga Križevčani danas izvode scenski prikaz tog događaja. Predstavom se ključevi grada predaju u ruke varoškog suca i započinje tri dana općeg slavlja. U samoj organizaciji manifestacije sudjeluje oko 500 Križevčana kao volonteri, kao glumci, kao organizatori, kao sponzori, a grad u te dane posjeti oko 30.000 posjetitelja. Križevci, kao jedan od najstarijih gradova u sjevernom dijelu Hrvatske prednjači u tome. Križevačko veliko Spravišće nezamislivo je bez Križevačkih Štatuta u kojima se zapisane regule ponašanja za stolom. U takvim veselim zgodama važila su posebna pravila ponašanja čiji je cilj bio da njihova primjena stvara ugodu, dopadljivost i zanimljivost (Horvat, 2016).

Od 1968. pa do danas Križevačko veliko Spravišće mijenjalo je mjesto glavne pozornice od Gornjeg grada do ulice Antuna Gustava Matoša kod glazbene škole i ulice Ivana Zakmardija Dijankovečkog, sve do današnje pozicije na trgu Josipa Jurja Strossmayera s jednogodišnjom iznimkom kod crkve Sv. Križa. Kroz godine glavna priča, a to je pomirba kalničkih plemenitaša i križevačkih purgera, prošla je kroz mnoge korekcije, ali bit priče je ostala. Kroz pet desetljeća dugu povijest predstavu je režiralo mnogo poznatih redatelja poput Adama Končića, Maria Kovača, Petre Radin, Rikarda Simonellia, Drage Bahuna. Valja spomenuti da su na Križevačko veliko Spravišće dolazili i poznati glumci iz domaćih igranih serija uz koje je glumio i

---

<sup>3</sup> Preuzeto s: <http://krizevci.net/statuti/index.html>

križevčanin Nikola Novosel, a to su bili Martin Sagner, Smiljka Bencet, Mladen Šermet (Abou-Aldan, 2018).



Slika 2. Glumci ispred starog ureda turističke zajednice (Izvor: Arhiva TZ grada Križevaca)



Slika 3. Programi Spravišća održanih 1978., 1988. i 2018. godine (Izvor: Osobna arhiva Damijan Abou Aldan)

Iako su se mjesta pozornice kroz godine mijenjala kao i sama predstava koja je glavna točka Križevačkog velikog Spravišča publika je ostala vjerna Spravišću što i pokazuje tradicija od pola stoljeća. Kako su godine prolazile tako se Spravišće razvijalo i postajalo sve veće i poznatije kao glavna manifestacija u Križevcima i križevačkom kraju. Od jedne ideje u Gornjem gradu da se stare križevačke šege javno prikažu i 1968. godine pod lipom se započelo sa Đurđevskim spelancijama, priredbom koja je već sljedeće godine prerasla u „Križevačko veliko Spravišće“ (Vikend, br. 521, 1978).

U početku je to bila inicijativa Dragutina Gršića, a kasnije kada se u to uključio Turistički savez Grada Križevaca i angažiranjem glumca Drage Bahuna dogovorio se sveobuhvatniji folklorni program i turističko ugostiteljska ponuda.

Razlog zašto se Križevačko veliko Spravišće održava u lipnju su velike boginje koje su se pojavile 1972. godine u proljeće te godine primorale su organizatore da pomaknu vrijeme održavanja za početak lipnja. I taj termin je postao redovit i pokazao se prikladniji. Nakon početnog samo sviranja počinju se uvoditi novi likovi u predstavu, a to su varoški sudac i Kalnički kaštelan bez kojih je današnje Spravišće nezamislivo. Nikola Novosel je dobio ulogu varoškog suca, a Slavko Balog (1929.–2010.) dobio je ulogu Kalničkog kaštelana. No, sljedeće godine zamijeli su se za uloge i tako je ostalo sljedećih četrdesetak godina. S vremenom se u predstavu dodavalo sve više glumaca i likova i tako dolazimo do zadnje verzije predstave u kojoj imamo obitelj varoškog suca i obitelj kalničkog kaštelana i njihovi gosti u svatovima. Križevačko veliko Spravišće počinje u petak sa prvim dijelom predstave pod nazivom pomirba, u subotu je drugi dio predstave pod nazivom svatovi, a u nedjelju je zadnji dio predstave pod nazivom ponovna svađa (slika 3).

#### **4.3. Križevačko veliko Spravišće od 2001. do 2018. godine**

U razdoblju od 2001. do 2018. godine Spravišće je doživjelo mnogo promjena i događanja (slika 4) tijekom odvijanja programa Spravišča (slika 5). Organizatori su pokušali postaviti pozornicu kod crkve Sv. Križa, što je zaživjelo samo jednu godinu, bilo je pokušaja vraćanja Štrukljijadi, a najvažnija promjena se dogodila u samoj predstavi u kojoj ulogu varoškoga suca naslijedio Stjepan Palijan koji je tu ulogu igrao i na posljednjem Spravišću. Još jedna novost je i Križevačko dječje Spravišće koje se s prekidima i dalje održava. Prvi pljesak je događaj koji se također poput dječjeg Spravišča održava s prekidima (prilog 4 i 5).

Problemi s kojima se susreće Križevačko veliko Spravišće su manifestacije koje se održavaju u približno isto vrijeme u susjednim gradovima poput Bjelovara i Koprivnice. U Bjelovaru se istovremeno održava „Terezijana“ što znači da se obje manifestacije poklapaju u terminu događanja. Još jedna manifestacija koja se ponekad poklapa s održavanjem Spravišća su „Podravski motivi“ koje organizira Turistička zajednica grada Koprivnice. Ovo preklapanje termina održavanja triju manifestacija na relativno malom području od 60 km trebalo bi se riješiti dijalogom i rasporediti održavanje manifestacija kroz cijeli mjesec, a ne u samo dva vikenda. Međutim, Spravišće se od spomenutih manifestacija razlikuje po ruralnim elementima koji su prikazani u tablici 2.

Tablica 2. Popis događaja s ruralnim elementima na Spravišću

<b>2014.</b>	<b>2015.</b>	<b>2016.</b>	<b>2017.</b>	<b>2018.</b>
Momačka večer				
Sajam malih životinja	Sajam malih životinja	Sajam malih životinja	Sajam malih životinja	Sajam malih životinja
Večer vina i čvaraka	Večer vina i čvaraka	Večer vina i čvaraka	Večer vina i čvaraka	Večer vina i čvaraka
Svečana povorka glumaca	Svečana povorka glumaca	Svečana povorka glumaca	Svečana povorka glumaca	Svečana povorka glumaca
Predstava „Snoboki“, „Svatovi“ i „Ponovna svađa“	Predstava „Snoboki“, „Svatovi“ i „Ponovna svađa“	Predstava „Snoboki“, „Svatovi“ i „Ponovna svađa“	Predstava „Snoboki“, „Svatovi“ i „Ponovna svađa“	Predstava „Snoboki“, „Svatovi“ i „Ponovna svađa“
Predstavljanje povijesnih povorki	Predstavljanje povijesnih povorki	Predstavljanje povijesnih povorki	Predstavljanje povijesnih povorki	Predstavljanje povijesnih povorki
Konjičke igre potkalničkog kraja	Konjičke igre potkalničkog kraja	Konjičke igre potkalničkog kraja	Konjičke igre potkalničkog kraja	Konjičke igre potkalničkog kraja
Nedjelja u prigorskom selu	Folklorno predvečerje	Folklorno predvečerje	Međunarodno folklorno predvečerje	Spravičanske pjesme i ples
		Štruklijada		Štruklijada
KUD Križevci i gosti			Povorka sudionika konjičkih igara 50. Spravišća	

Izvor: vlastita izrada temeljem programa *Križevačkog velikog Spravišća od 2014. do 2018. godine*

Na Križevačkom velikom Spravišću 2014. godine uvedena je novina, a to je bilo održavanje momačke večeri tjedan dana prije samog početka Spravišća na Kalniku. Nažalost, to se održalo samo 2014. Godine (prilog 1). Događaji s ruralnim elementima 2014. su bili: momačka večer

koja se održala na Kalniku, sajam malih životinja koji se održavao za vrijeme trajanja Spravišča, zatim večer vina i čvaraka koja se održala na prvi dan Spravišča. Za vrijeme trajanja Spravišča na večer prije predstave kroz grad je prolazila svečana povorka Križevačkih purgera i Kalničkih šljivara (glumaca). Predstava je podijeljena na 3 dijela pa je tako u petak odigran prvi dio pod nazivom „Snoboki“ u subotu drugi dio pod nazivom „Svati“ i u nedjelju treći dio pod nazivom „Ponovna svađa“. Drugog dana Spravišča od ruralnih elemenata, pored navedenog, predstavljaju se povijesne postrojbe. U nedjelju trećeg dana u dvorištu Gradske muzeja predstavlja se način života u prigorskom selu pod nazivom „U prigorskom selu“. Konjičke igre potkalničkog kraja održavaju se tijekom čitavog dana. U predvečerje, na glavnoj pozornici nastupa KUD-a Križevci i njegovi gosti.

Sljedeće godine kroz sva tri dana trajanja Spravišča održava se sajam malih životinja, svečana povorka glumaca prolazi kroz grad prije predstave, a predstava se prikazuje u sva tri sastavna dijela: „Snoboki“, „Svati“ i „Ponovna svađa“. U subotu se održava Večer vina i čvaraka i predstavljaju se povijesne postrojbe, dok se u nedjelju održavaju Konjičke igre potkalničkog kraja i Folklorno predvečerje (prilog 2).

Za vrijeme održavanja 49. Spravišča tradicionalno se kroz sva tri dana održava Sajam malih životinja i Povorka glumaca kroz grad prije predstave. U subotu se predstavljaju povijesne postrojbe, a u nedjelju Konjičke igre potkalničkog kraja, Štruklijada i Folklorno prevečerje.

Što se tiče 50. Spravišča i dalje se kroz sva tri dana održava Sajam malih životinja i Povorka glumaca kroz grad prije predstave. U subotu je Večer vina i čvaraka jedini sadržaj, osim predstave i sajma malih životinja, ruralnog predznaka. U nedjelju je nešto više događanja pa tako se odvija Povorka sudionika konjičkih igara 50. Spravišča koja je održana na Čabrajima, Konjičke igre potkalničkog kraja, udruga Potkalnički plemenitaši je predstavila svoj program na glavnoj pozornici, a nakon njih su nastupala folklorna društva pod nazivom „Međunarodno folklorno predvečerje“ (prilog 4).

Sajam malih životinja i Povorka glumaca kroz grad prije predstave i dalje se održavaju kroz sva tri dana i za vrijeme 51. Spravišča. U subotu se predstavljaju povijesne postrojbe i održava Večer vina i čvaraka, a u nedjelju Konjičke igre potkalničkog kraja, Štruklijada i Spravičanske pjesme i ples na kojem nastupaju folklorna društva (prilog 5).

Za vrijeme trajanja Spravišča autor rada smatra da ima premalo događanja ruralnog karaktera koji bi privukli turiste da dođu i ostanu više dana u Križevcima i križevačkom kraju. Osim

štruklijade koja se čak ne održava ni svaku godinu možda bi trebalo održati i kušaonicu domaćih sokova ili drugih domaćih delicija poput orahnjače i makovnjače. Kako u Križevcima postoji i poznata križevačka čunčana čipka postoji mogućnost održavanja izložbe i radionice izrade čunčane čipke. Organizacija događaja ruralnog karaktera na Spravišću moguća je i u dogovoru s Visokim gospodarskim učilištem u Križevcima, a koji podrazumijeva da se posjetitelji upozna i sa velikim domaćim životinjama, poput konja, krava, magaraca i slično.



Slika 4. Prljavo Kazalište na Spravišću (Izvor: Arhiva TZ grada Križevaca)

## 2004. – 2008.

Godine 2004. Križevačko veliko spravišće slavi 30. godišnjicu suradnje s Badelom 1862 i 20. izložbu malih životinja. Prvi je Križevački purper (veliki) u funkciji kako bi po simboličnim cijenama na Spravišće vozio Zagrepčane koje se poziva na Dama kraljevine. Sve je čučka kritika što vidimo i u članku Večernjeg lista iz 5. lipnja 2004. godine: Stari Križevčani i poljoprivni Spravišće smatraju da je ipak nepostojana izvorna portka (...) najopušteniji je primjer suprotno s tradicionalnim natjecanjem u pripremanju Strakla koje u medijima brojni pojedinci pred glavnom pozornicom nisu ni vidjeli iako je bilo predviđeno da će ih moći isušiti.

Spomenuta glavna pozornica bila je namijenjena, osim koncertima, glavnom programu, Činu Pomirbe, vjenčanje i završnoj Svadbi koja je ove godine izostala iz programa. Kao odgovor na kritike prošlog, na Spravišću je 2005. prvi put vidjen veliki vatromet. Vatra se završila ču svade purpera i šljiva. Slavko Balog je 2006. po posljednji put bio u ulozi varoškog suca. Jubilarno 40. Spravišće najavljeno je 23. travnja, a dan kasnije Marija Terezija je kao i 233 godina prije, ujediniła Goranji i Daranji grad. Junjevo 23. travnja dan je iz kojeg je Spravišće poniknulo, a pod govornikom lipom odigran se scenski prikaz dječije Starne bula bana Štepana poredani 725. objelotič. Otvorenje Spravišća Zdenke Gold s ciljem prikaza starih običaja. Te godine gradom šću povijesne križevačke ličnosti. God se dijeli na devet tematskih zona. Za razliku spravišće bio je zadužen Dražen Ferencina. Novost je termin održavanja koji je prvi put u 21. stoljeću ponaknut na drugi tjedan mjeseca lipnja. Otvorenje ovog puta nije bila Pomirba, već zanimljiva izvedba koja su nastali križevački statuti nakon čega slijede poznata tri čina.

Uloga varoškog suca naslijedio je Stjepan Palijan, a vruća se lik Petrice Kerempuha kao predstavnika građana. Slijedeće godine dječije straže prati bana Jelčića, a Marija Terezija obožavae Magdu Logomer optužbi.

**PRIVO KRIŽEVAČKO DJEČJE SPRAVIŠĆE**

**Uloga varoškog suca naslijedio je Stjepan Palijan, a vruća se lik Petrice Kerempuha kao predstavnika građana. Slijedeće godine dječije straže prati bana Jelčića, a Marija Terezija obožavae Magdu Logomer optužbi.**

**Tisuću kupica za neuspjelu pomirbu**

**ZAKAJ SU KRIŽEVCI VAROS Z DUSOM**

**TURISTIČKE VIJESTI / MANIFESTACIJE / POVEZNICE**

U maju 2004. po prvi je put održano Malo veliko spravišće koje se održava i slijedećih godina. Križevci 2005. obilježili su 100. obljetnicu rođenja Matije Gupca u Brijuni koji je održano i izložba Ljudi se Selne koji i nos objelotiče HDZ-ov konceptima u Hrvatskom domu. Počeli su i godine amira Hrvatski narodni jezik se čestice manifestiraju, a time se održava iako se Dječjemeteru bog (gdje se nastali i glavne pozornosti) najprije dječije straže Spravišća je kulturno-ističari i nastupio 2006. zbog hladnog vremena i propusta organizatora došlo je do Hrvatske 2007. po prvi put održan je PROMHEAT (festival hrvatske glazbe) 2008. domaćini je Križevačka Hrvatska straža sa specifičnim posebnim uniformama i obilježje, koje je od 2001. domaćini posebnim posebnim Hrvatske vojske, ali i Hrvatske Hrvatske vojske.

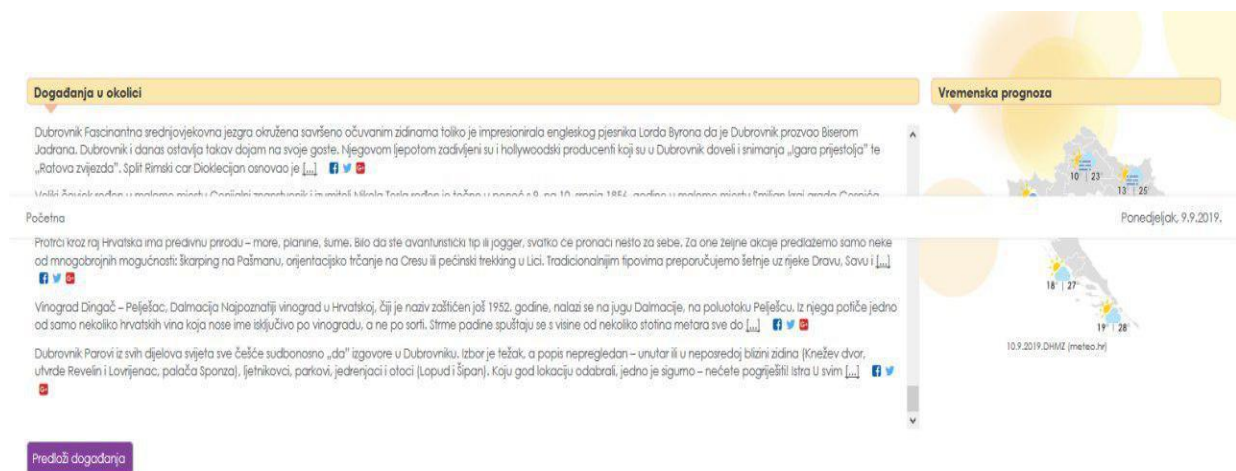
KRIŽEVAČKO VELIKO SPRAVIŠĆE

Slika 5: Spravišće od 2004. do 2008. (Izvor: Osobna arhiva Damjan Abou Aldan)



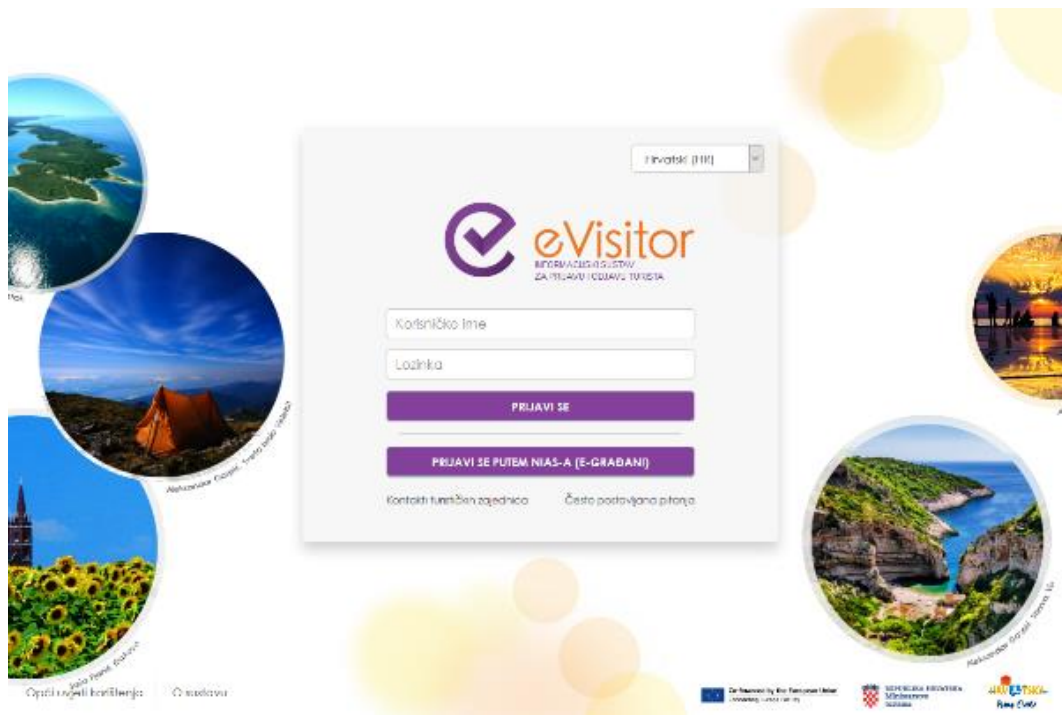
S obzirom na to da za vrijeme trajanja Križevačkog velikog Spravišča mnogi posjetitelji i turisti dolaze u grad Križevce, njihov dolazak i noćenje evidentira se putem sustava e-visitor.

**E-visitor** (slika 6) je informacijski sustav za prijavu i odjavu turista (slika 7) koji povezuje sve turističke zajednice u Republici Hrvatskoj. Sustav će služiti prikupljanju i obradi podataka o pružateljima usluge smještaja i njihovim smještajnim objektima na području Republike Hrvatske, vršenju prijave i odjave gostiju od strane pružatelja usluga smještaja putem Interneta, obračunu i kontroli naplate boravišne pristojbe, obradi i analizi podataka, izvještavanju u statističke svrhe te u međusobnoj suradnji tijela vlasti. E-visitor sustav je namijenjen za korištenje od strane oko 300 turističkih zajednica, 60000 pružatelja usluga smještaja, Hrvatske turističke zajednice, Predstavništva Hrvatske turističke zajednice, Ministarstva turizma, Ministarstva uprave, Ministarstva unutarnjih poslova, Carinske uprave i inspekcije te Državnog zavoda za statistiku. Internet preglednik i Internet veza dovoljni su za uporabu e-visitor sustava, a radi sigurnosnih razloga, korisnici e-visitora dobiti će posebne lozinke za pristup sustavu čime se prikupljanje i obrada podataka iz rada turističkih zajednica usklađuje s propisima o zaštiti osobnih podataka.<sup>4</sup>



Slika 6. Početna stranica e-visitora (Izvor: [www.evisitor.hr](http://www.evisitor.hr))

<sup>4</sup> Preuzeto s: <https://www.evisitor.hr/Info/hr-HR/>



Slika 7. e-visitor prijava (Izvor: [www.evisitor.hr](http://www.evisitor.hr))

Zahvaljujući osobnom iskustvu tijekom obavljanja stručne prakse, autor rad je samostalno evidentirao posjetitelje i detaljnije se upoznao s postupkom evidencije turista. Prilikom registracije objekta za iznajmljivanje i bavljenje turističkom djelatnošću vlasnik tog objekta mora doći u ured turističke zajednice po svoje korisničko ime i lozinku. Zatim, svaki put kada želi upisati osobne podatke svojih posjetitelja mora se prijaviti u sustav e-visitor i tamo upisati osobne podatke, dan prijave i odjave posjetitelja. U turističkoj zajednici Grada djelatnik ne može upisivati posjetitelje u sustav, nego samo provjeriti koliko je i odakle bilo gostiju u određenom vremenskom periodu. Sustav e-visitor se koristi od 2015. godine, a Turistička zajednica grada Križevaca ima evidenciju posjetitelja od 2014. godine stoga se u ovom radu analizira navedeni period. U sustavu e-visitor nalaze se tek neki turistički objekti, koji će biti kasnije objašnjeni, dok ostali objekti koji nisu evidentirani u sustav, nisu analizirani<sup>5</sup>.

Na križevačkom području u sustav e-visitor evidentirani su apartmani Florek i Florica, Seoski turizam Rakić, Hotel Kalnik, KTC sobe i apartmani, Kapetanova kuća, pokret fokolara, hostel Križevci, apartmani Cili i planinarski dom Kalnik. Na temelju podataka koje su dostavili vlasnici ovih objekata analizirati će se posjećenost Spravišća kako bi se povratno zaključilo o utjecaju te manifestacije na razvoj ruralnog turizma.

<sup>5</sup> Turistički objekti koji se ne nalaze u sustavu e-visitor nemaju registriranu turističku djelatnost

### a) Apartmani Florek i Florica

Apartmani se nalaze u samom centru Križevaca. Radi se o dva apartmana s ukupno 12 ležajeva od kojih se 4 ležaja nalaze u apartmanu Florek, a 8 ležaja u apartmanu Florica.(slika 8)



Slika 8. Apartmani Florek i Florica ([www.booking.com](http://www.booking.com))

### b) Hotel Kalnik

Hotel (slika 9) se također nalazi u samom centru Križevaca i u ponudi ima jednokrevetne, dvokrevetne i trokrevetne sobe. U prizemlju hotela nalazi se sala koja se koristi sa razne svečanosti i domjenke, a može primiti do 250 osoba. Hotel ima dvije zvjezdice i nudi smještaj u 4 dvokrevetne sobe, 2 jednokrevetne i 1 trokrevetnoj sobi. Zanimljivo je naglasiti da od lokacije hotela kreće svečana povorka za vrijeme Križevačkog velikog Spravišča.



Slika 9. Hotel Kalnik (<https://krizevci.hr/adresar/hotel-kalnik/>)

### c) Hostel Križevci

Hostel Križevci (slika 10) nalazi se u prostoru bivše vojarnje i u ponudi ima 5 soba s ukupno 19 kreveta. U samom hostelu se osim soba nalaze i zajedničke prostorije za odmaranje i zajednička kuhinja. Spavaonica 1 i 3 ima četiri kreveta, a spavaonica 2 i 4 ima po 5 kreveta dok spavaonica 5 ima jedan bračni krevet s predprostorom i kupaonicom.



Slika 10. Hostel Križevci ([https://web.facebook.com/hostel.krizevci/?\\_rdc=1&\\_rdr](https://web.facebook.com/hostel.krizevci/?_rdc=1&_rdr) )

### d) Kapetanova kuća

Kapetanova kuća (slika 11) je privatni smještaj koji se nalazi u širem centru Križevaca. Na raspolaganju je jedna jednokrevetna soba i jedna soba s bračnim krevetom. Kapetanova kuća u vlasništvu je bivšeg kapetana duge plovidbe i uređena je suvenirima iz cijelog svijeta.



Slika 11. Kapetanova kuća ([www.booking.com](http://www.booking.com))

### e) KTC sobe i apartmani – sobe za iznajmljivanje

KTC sobe i apartmani nalaze se 10 minuta hoda od željezničkog kolodvora i 15 minuta hoda od centra grada. Na raspolaganju su 24 klimatizirane dvokrevetne sobe, 2 trokrevetne te 10 apartmana. Uz sve navedeno postoji i mogućnost od 30 pomoćnih kreveta. U sklopu objekta nalaze se frizerski i kongresni studio „Sunce“ te kongresna dvorana. Sam objekt smješten je pokraj trgovačkog centra, benzinske postaje, auto praonice i restoran Klara.



Slika 12. KTC sobe i apartmani (<https://ekrizevci.hr/imenik/ktc-sobe-i-apartmani>)

### f) Smještaj Pokreta fokolara Djelo Marijino u gradiću Faro – centar Marijapoli

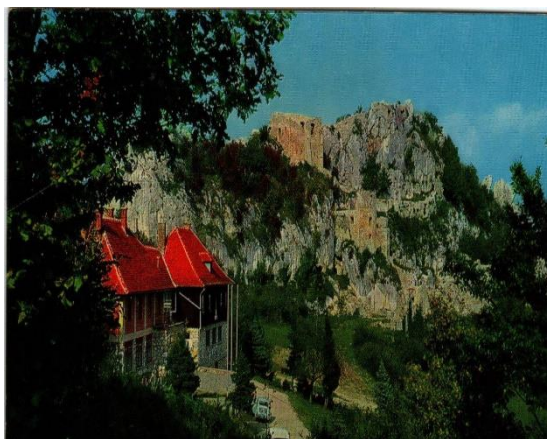
Smještaj Pokreta fokolara Djelo Marijino (slika 13) sastoji se od 120 kreveta koji su raspoređeni u jednokrevetnim, dvokrevetnim i trokrevetnim sobama. Nalazi se iza Grkokatoličke katedrale Presvete Trojice u Križevcima i pogodan je za smještaj većih grupa. U sklopu Centra Marijapoli nalazi se dvorana s 250 sjedećih mjesta i kabinama za prijevod na 7 jezika te holom i bifeom. Tri manje dvorane mogu primiti 50, 40 i 20 osoba.



Slika 13. Pokret Fokolara (<http://fokolar.hr/gradic-faro>)

### **g) Planinarski dom na Kalniku**

Planinarski dom na Kalniku (slika 14) sagrađen je sredinom 20. stoljeća pokraj Starog grada na Kalniku i ima u ponudi dvokrevetne, trokrevetne i višekrevetne sobe. U Planinarskom domu svake se godine organizira maskenbal i proslava dočeka Nove Godine, a svaki vikend ga pohode turisti od kojih su najbrojniji planinari koji u uživaju u prirodi Kalnika.



Slika 14. Planinarski dom Kalnik (Arhiva TZ Križevaca )

### **h) Seoski turizam Rakić**

Seoski turizam Rakić (slika 15) smješten je u mjestu Čabraji koje se nalazi desetak kilometara sjeverno od Križevaca. Imanje je uređeno u tradicionalnom stilu starih seljačkih domaćinstava gdje su u izgradnji koristili staru ciglu, a stari namještaj i različite predmete iz starine koji se nalaze u apartmanima, u vrlo udobnim sobama. Na imanju je obnovljena i uređena starinska kuća s tri sobe i dva apartmana te pripadajućim kupaonicama. Sve sobe za noćenje su uređene u etno stilu i označene su s tri zvjezdice. Uz apartmane, na gospodarstvu se nalazi i restoran koji može prihvatiti više od 100 gostiju. Postoji mogućnost organiziranja raznih svečanosti od krstitki, proslava rođendan, krizmi pa sve do organiziranja vjenčanja. Seoski turizam Rakić dobitnik je zlatne povelje Suncokreta ruralnog turizma Hrvatske.



Slika 15. Apartman seoskog turizma Rakić (<http://www.seoskiturizamrakić.com/>)

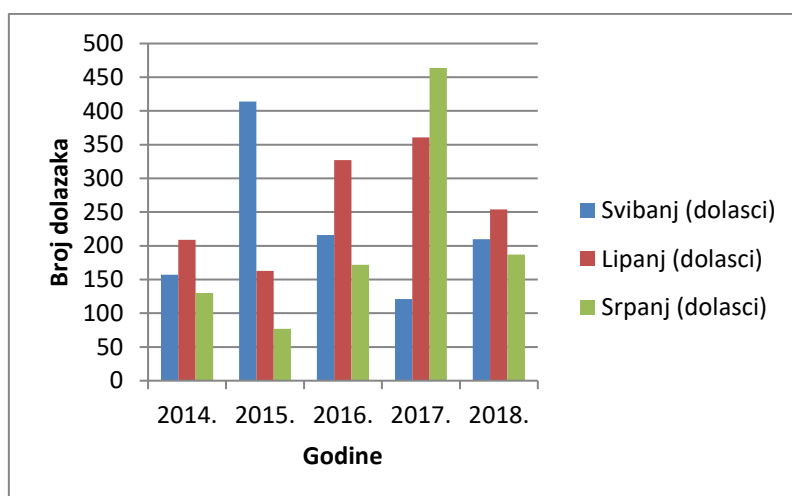
#### **4.4. Dolasci i noćenja za vrijeme Križevačkog velikog Spravišča**

Obogaćivanjem sadržaja Križevačkog velikog Spravišča paralelno se razvijao i turizam na križevačkom području, te uvećavao broj smještajnih kapaciteta za prijem gostiju koji posjećuju Križevce i okolicu. Tijekom održavanja manifestacije Križevačkog velikog Spravišča u križevački kraj dolaze turisti koji borave u jednom od prethodno navedenih objekata. U nastavku rada nalaze se grafikoni s podacima o broju dolazaka i noćenja gostiju u razdoblju od 2014. do 2018. godine za mjesec svibanj, lipanj i srpanj. Svibanj je mjesec koji prethodi manifestaciji Spravišča, lipanj je mjesec u kojem se održava Spravišče, a srpanj je mjesec nakon održavanja trodnevne manifestacije.

Razdoblje od 2014. do 2018. godine odabrano je zbog toga jer je s 2014. godinom otpočela evidencija turista od strane Turističke zajednice grada Križevaca, a 2015. godine je uveden sustav e-visitor pa je time olakšan posao evidentiranja turista.

Autor rada ne raspolaže podacima o prethodnim dolascima turista, nego tek od razdoblja kad Turističkom zajednicom upravlja sadašnja direktorica gđa Olinka Gjigaš. Evidencija dolazaka turista u križevački kraj prije analiziranog razdoblja vođena je na način da je direktorica samostalno vodila evidenciju dobivajući podatke od vlasnika objekata koji su se bavili turizmom i bili obvezni dostaviti te podatke.

Kao što je navedeno, u sustavu e-visitor nalaze se registrirani objekti za smještaj turista, a autor rada je podatke o dolascima i noćenjima prikazao pomoću grafikona (Grafikoni od 1 - 5).



Grafikon 1. Broj dolazaka od 2014. do 2018. godine

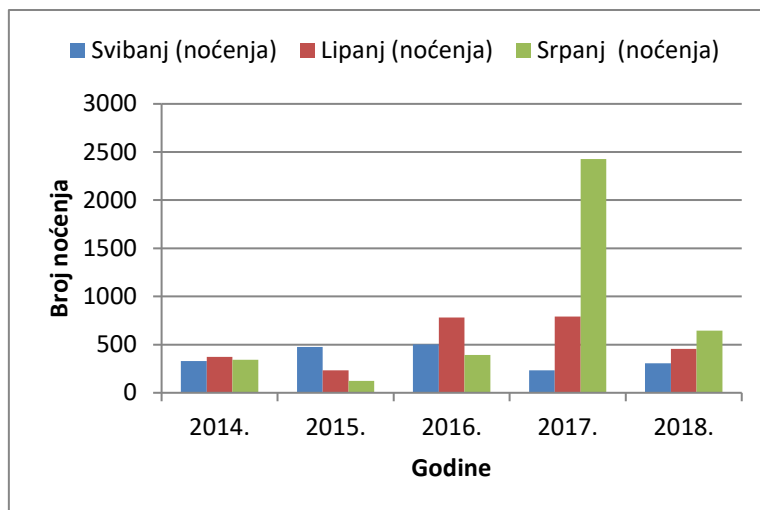
Izvor: vlastita izrada temeljem podataka iz sustava e-visitor za godine u rasponu

U 2014. najviše dolazaka bilo je u lipnju, nešto više od 200, u svibnju nešto manje (oko 150), a najmanje dolazaka zabilježeno je u srpnju, ukupno 120. U 2015. godini najviše dolazaka je bilo u svibnju (400), zatim u lipnju oko 150 dolazaka, a najmanje ih je evidentirano u srpnju - nešto više od 50. U 2016. godini najviše dolazaka je bilo u lipnju (nešto više od 300 dolazaka), u svibnju nešto manje (200 dolazaka), a u srpnju najmanje (oko 150 dolazaka). U 2017. godini najviše dolazaka je bilo u srpnju, (nešto više od 450), zatim u lipnju (preko 350 dolazaka) a, najmanje dolazaka je bilo u svibnju (malo više od 100). Podaci o 2018. godine govore kako je najviše dolazaka bilo u lipnju (250 dolazaka), nešto manje u svibnju (200) i najmanje u srpnju (nešto manje od 200 dolazaka). Kada se dolasci analiziraju po mjesecima, može se zaključiti da je mjesec svibanj bio najposjećeniji mjesec 2015. godine, a lipanj i srpanj 2017. godine. Ukupno gledajući, najveći broj dolazaka gostiju u promatranom razdoblju zabilježen je u mjesecu srpnju 2017. godine, a najmanji u srpnju 2015. godine.

Pošto u sustavu e-visitor ne postoji evidencija svrhe dolaska, autor rada pretpostavlja da je jedan od razloga velikog broja dolazaka u srpnju 2017. gradnja pruge na relaciji Dugo Selo-Križevci za koje vrijeme je dosta radnika gostiju boravilo u gradu.<sup>6</sup>

<sup>6</sup> Dostupno na: <http://www.poslovni.hr/hrvatska/cjelokupni-radovi-u-vrijednosti-15-milijardi-kuna-sagradit-ce-se-pothodnik-i-novi-kolodvor-po-europskim-standardima-326166>

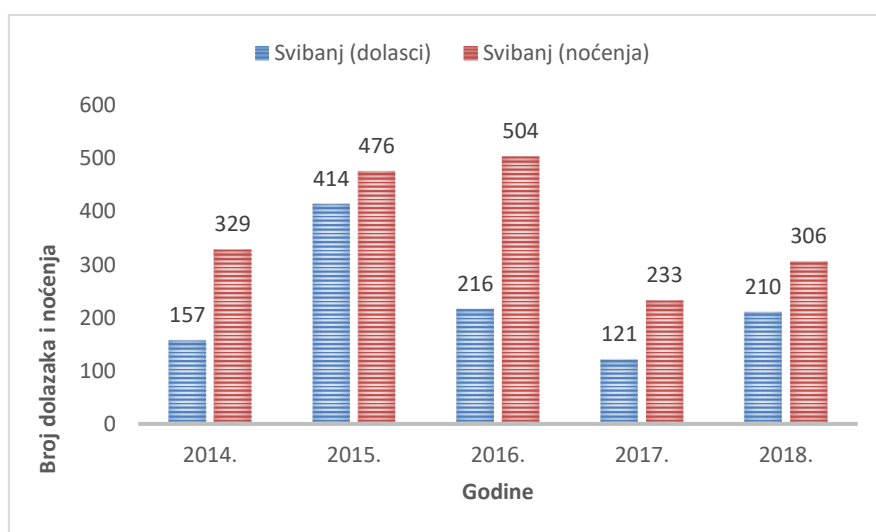




Grafikon 2. Broj noćenja od 2014. do 2018. godine.

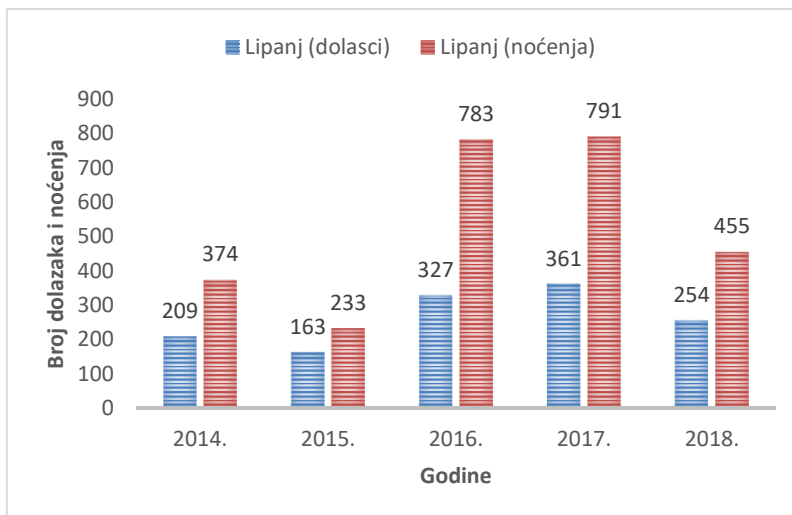
Izvor: vlastita izrada temeljem podataka iz sustava e-visitor za godine u rasponu

Što se tiče noćenja u križevačkom kraju, za promatrane godine, može se reći da je 2014. godine najviše noćenja je bilo u lipnju, (ukupno 374 noćenja), u 2015. godini najviše noćenja je bilo u svibnju, (ukupno 414), a 2016. godine najviše noćenja je bilo u lipnju (ukupno 783). Za 2017. i 2018. godinu najuspješniji mjesec je bio srpanj s 2.427 noćenja u 2017. godini i 644 noćenja u 2018. godini. U nastavku rada prikazati će se omjer dolazaka i noćenja po mjesecima za razdoblje od 2014. do 2018. godine. Želi se saznati da li svi turisti koji dođu u grad, ostaju prenoćiti, te koliko noćenja realiziraju (grafikon 3, 4 i 5).



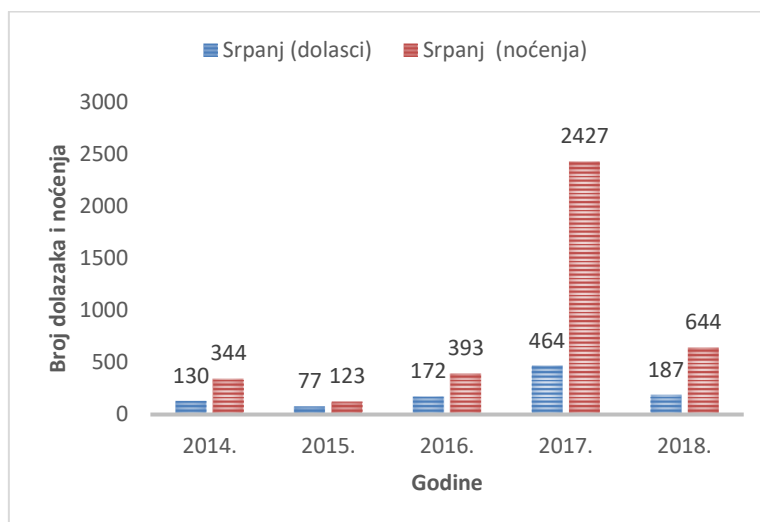
Grafikon 3. Omjer dolazaka i noćenja za svibanj od 2014. do 2018. godine

Izvor: vlastita izrada temeljem podataka iz sustava e-visitor za godine u rasponu<sup>7</sup>



Grafikon 4. Omjer dolazaka i noćenja za lipanj od 2014. do 2018. godine.

Izvor: vlastita izrada temeljem podataka iz sustava e-visitor za godine u rasponu



Grafikon 5. Omjer dolazaka i noćenja za srpanj od 2014. do 2018. godine.

Izvor: vlastita izrada temeljem podataka iz sustava e-visitor za godine u rasponu

Prema podacima iz grafikona 3, 4 i 5 vidi se da je najveći broj dolazaka u svim godinama ostvaren u mjesecu lipnju osim 2017. godine kada je primjetan veliki skok u noćenjima u

<sup>7</sup> Broj noćenja je veći od broja dolazaka zato što prilikom dolaska gosta/turista, prijava u sustav e-visitor vrši se samo jednom, a noćenja se broje onoliko dana koliko je prenoćio u smještajnoj jedinici. Na primjer, turist je došao u Hotel Kalnik, prijavio se i ostao prespavati u Križevcima 5 noći. Računa se 1 dolazak i 5 noćenja. Zato su u tablici podaci o broju noćenja veći od broja dolazaka.

mjesecu srpnju. Podaci o noćenjima za 2018. godinu istovjetan je razdoblju od 2014.-2016. godine.

Iz grafikona se može vidjeti da je najveći broj dolazaka i noćenja ostvaren u srpnju 2017. godine, a najmanje dolazaka i noćenja je bilo u svibnju 2017. godine. Iz e-visitora nije moguće dobiti podatke o razlozima dolaska i noćenja gostiju u smještajnim objektima, no, osim rada na željezničkoj pruzi na drugom kolosijeku Dugo Selo–Križevci, ostali razlozi mogu biti i veći broj raznih proslava s velikim brojem gostiju, poput vjenčanja.<sup>8</sup>

Što se tiče mjeseca lipnja iz grafikona se može iščitati da nema velikih oscilacija u broju dolazaka i noćenja u godinama u kojima je vršeno istraživanje, što znači da je broj dolazaka i noćenja turista u mjesecu lipnju kada se održava Križevačko veliko Spravišće relativno konstantan. Iz toga proizlazi da u mjesecu lipnju sustav e-visitor objektivno bilježi najveći broj dolazaka u odnosu na ostale mjesece, no ako se promatra broj noćenja u mjesecu lipnju za promatrano razdoblje, uočava se da je broj noćenja za 2016. i 2017. skoro dvostruko veći od broja noćenja za 2014., 2015., i 2018. godinu. Ova razlika u broju noćenja pripisuje se spomenutim noćenjima uslijed radova na pruzi Križevci-Dugo Selo, a ne realnom povećanju broja noćenja uslijed pojačane atraktivnosti programa Spravišća.

---

<sup>8</sup> Još jedan od nedostataka e-visitora je taj što se podaci nisu mogli izvući za svaki dan posebno nego samo na mjesečnoj bazi pa je stoga teže interpretirati podatke.

## 5. ZAKLJUČAK

Ruralni turizam je sve traženija vrsta turizma na turističkom tržištu. Turisti se sve češće odlučuju za odlazak na putovanje koje uključuje boravak na svježem zraku, u prirodnom okruženju uz mogućnost kušanja domaćih proizvoda. Križevački kraj ima mnogo resursa koji bi doprinijeli razvoju ruralnog turizma. No, premalim ulaganjima u te resurse, ruralni turizam neće se značajnije razvijati, što grad Križevce dovodi u situaciju da ne ostvaruje dovoljno prihoda od turizma, s obzirom na mogućnosti koje sam grad i okolica imaju. U gradu Križevcima i križevačkom kraju općenito, odvijaju se brojne manifestacije od kojih je Križevačko veliko Spravišće najpoznatija, najdugovječnija i s najdužim brojem dana trajanja manifestacije. Od svih manifestacija koje se odvijaju u Križevcima tijekom godine, uglavnom za vrijeme trajanja Križevačkog velikog Spravišća u mjesecu lipnju zabilježen je najveći broj dolazaka i noćenja gostiju u usporedbi s ostalim dijelom godine u promatranom razdoblju od 2014.-2018. godine. Prema podacima e-visitora za vrijeme trajanja Spravišća gosti dolaze u križevački kraj i ostaju prenoćiti u jednom od smještajnih objekata koji su evidentirani u sustavu. Omjer dolazaka i noćenja za promatrano razdoblje, najveći je upravo u lipnju što navodi na zaključak da je Spravišće manifestacija koja najviše utječe na razvoj turizma i ruralnog turizma u križevačkom kraju, što se treba bolje iskoristiti u pozitivne svrhe. Smještajni objekti koji se nalaze u Križevcima i u križevačkom kraju ne bi trebali biti orijentirani isključivo na jednu manifestaciju kao što je Križevačko veliko Spravišće kako bi u cijelosti popunili svoje kapacitete. Križevačko veliko Spravišće trebalo bi postati prepoznatljiviji brend grada Križevaca i križevačkog kraja jer je trenutno najposjećenija manifestacija u gradu i ima ruralni karakter događanja. Križevačko veliko Spravišće kao manifestaciju treba ojačati u segmentima marketinga da bi se privuklo ljude i iz daljnjih mjesta i država. Razvoj ruralnog turizma ne bi se trebao osloniti samo na Križevačko veliko Spravišće, ali Spravišće bi moglo biti jedan od čimbenika razvoja ruralnog turizma u Križevcima i okolici i to na način da se Spravišće iskoristi kao podloga za turistička događanja tijekom cijele godine. Postojeća događanja u Križevcima i križevačkom kraju trebalo bi obogatiti segmentima Križevačkog velikog Spravišća kako bi Spravišće postalo prepoznatljiva okosnica svih događanja. Spravišće kao cjelogodišnju manifestaciju treba prilagoditi svim dobnim skupinama i uključiti što više poljoprivrednika, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i poduzetnika sa križevačkog područja. Unaprijeđenje programa Spravišća u konačnici, rezultiralo bi povećanjem dolazaka turista i povećanjem broja smještajnih objekata jer današnji turisti sve više žude za ruralnim turizmom, domaćim i autentičnim proizvodima, te kulturno-povijesnim manifestacijama.

## **6. LITERATURA:**

### **Knjige:**

1. Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O. i suradnici (2011): *Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Čorak, S., Gatti, P., Hendija, Z., Hitrec, T. i Horak, S. i suradnici. (2006): *Hrvatski turizam: plavo bijelo zeleno*. Zagreb: Institut za turizam.
3. Demonja, D. i Ružić, P. (2010): *Ruralni turizam u Hrvatskoj s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima*. Zagreb: Meridijani.
4. Galičić, V. (2014): *Leksikon ugostiteljstva i turizma*. Opatija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu.
5. Hall, D., Kirkpatrick, I. i Mitchell, M. (2005): *Rural Tourism an Sustainable Business*. Clevedon, Boston, Toronto: Channel view publications.
6. Petrić, L. (2011): *Upravljanje turističkom destinacijom*. Split: Ekonomski fakultet.
7. Ružić, P. (2005): *Ruralni turizam*. Pula: Institut za poljoprivredu i turizam Poreč.
8. Vukonić, B i Čavlek, N. (2001): *Rječnik turizma*. Zagreb: Masmedia.

### **Radovi i istraživanja:**

1. Cetinski, V., Cukor, S., Katica, D. i Kušen, E. (1995): *Razvoj ruralnog turizma u kontinentalnom dijelu Hrvatske*. Zagreb: Hrvatski farmer d.d.
2. Horvat, M. (2016): Uloga križevačkih štatuta u razvoju ruralnog turizma, Završni rad, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Križevci
3. Mić Plučić V. (2017): Uloga manifestacija u oblikovanju turističke ponude destinacije na primjeru događaja „The Garden“: Sveučilište u Splitu; Ekonomski fakultet
4. Svržnjak, K. i Kantar, S. (2013): *Studija o neiskorištenim turističkim potencijalima i mogućnostima investiranja u turizam na prekograničnom području Mađarska- Hrvatska*. Križevci: Visoko gospodarsko učilište
5. Šegović, R. (2016): Turističke manifestacije Koprivničko-križevačke županije u funkciji ruralnog razvoja, Završni rad, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Križevci
6. Županijska razvojna strategija 2014-2020.; Koprivničko-križevačka županija; Koprivnica, kolovoz 2016. (<https://kckzz.hr/wp-content/uploads/2016/09/%C5%BDUPANIJSKA-RAZVOJNA-STRATEGIJA-2014-2020.-1.pdf> )

### **Internetski izvori:**

1. Cjelokupni radovi u vrijednosti 1,5 milijardi kuna, preuzeto s:

<http://www.poslovni.hr/hrvatska/cjelokupni-radovi-u-vrijednosti-15-milijardi-kuna-sagradit-ce-se-pothodnik-i-novi-kolodvor-po-europskim-standardima-326166> (10.10.2019.)

2. Gradić Faro, preuzeto s: <http://fokolar.hr/gradic-faro> (22.08.2019.)

3. Hostel Križevci, preuzeto s: [https://web.facebook.com/hostel.krizevci/?\\_rdc=1&\\_rdr](https://web.facebook.com/hostel.krizevci/?_rdc=1&_rdr) (22.08.2019.)

4. Informacijski sustav za prijavu i odlazak turista, preuzeto s:

<https://www.evisitor.hr/eVisitor/hr-HR/Account/Login?ReturnUrl=%2FeVisitor%2Fen-US> (22.08.2019.)

5. Kulturna baština, preuzeto s: <http://www.tz-krizevci.hr/kulturna-bastina.html> (20.8.2019.)

6. Križevačko veliko Spravišće, preuzeto s: <http://www.spravisce.com/> (23.08.2019.)

7. Ruralni turizam Hrvatske, preuzeto s:

<https://www.hgk.hr/documents/hgkatalogruralniturizamhrvatskeweb57728ea64487b.pdf> (20.08.2019.)

8. Seoski turizam Rakić, preuzeto s: <http://www.seoskiturizamracic.com/> (22.08.2019.)

9. Smještajni kapaciteti u gradu Križevcima, preuzeto s: [www.booking.com](http://www.booking.com) (20.08.2019.)

10. Smještaj Hotel Kalnik i KTC, preuzeto s: <https://krizevci.hr/adresar/hotel-kalnik/>,  
<https://ekrizevci.hr/imenik/ktc-sobe-i-apartmani> (22.08.2019)



## Prilog 2. Program Križevačkog velikog Spravišča, 2015. godina

**UTORAK, 9. LIPNJA 2015.**

- 19:00 SAMOSTALNA IZLOŽBA SLIKA – Donjani Abu Alkan (Multimedijalni kulturni centar)

**PETAK, 12. LIPNJA 2015.**

- 18:00 do 20:00 SAJAM MALIH ŽIVOTINJA – Bivše ulice Kraljeve
- 19:30 7. TURNIR KUGARICA – "BESNA 2015" – Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 17:30 MALO VELIKO SPRAVIŠĆE – Pozemna Srebrnica (Pula) ulica Strossmayera
- 19:00 REVIJALNA NODOMETNA UTAKMICA – IGRAČA 1982./83. – 1984./85. – Gradski stadion
- 19:00 IZLOŽBA „BICIKLOMI U POVJESTI“ – Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 20:00 SVEČANA POVORNA KRIŽEVAČKA I KALNIČKI SLIJAVARA – Predstava „SINOBIK“ – 1. ulica Pozemna Srebrnica
- 21:00 POMIŠBA KRIŽEVAČKI PURGERA I KALNIČKI SLIJAVARA – Predstava „PONOVO SVADBA“ – 3. ulica Pozemna Srebrnica
- 21:45 VIGORI I TO DO SRCA DO SRCA – koncert – Pozemna Srebrnica
- 22:00 DOKELANO BAND BJELOVAR I STEPAN FORTUNA – Artijeva galerija, Nemčičev trg

**NEDELJA, 14. LIPNJA 2015.**

- 8:00 do 14:00 SAJAM MALIH ŽIVOTINJA – Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 10:00 KRIŽEVAČKO NODOMETNO SPRAVIŠĆE – TURNIR U-12 (4 ekipe) – Gradski stadion
- 10:00 GREGOV DNEVNIK (DIARY OF A WIMPY KID) – Igrani film za djecu, trajanje 88 min. (Multimedijalni kulturni centar, Trg Sv. Florijana 14)
- 11:00 do 16:00 OTVORENA VRATA KRIŽEVAČKI CRKVI – Crkva Sv. Križa, Crkva Sv. Anje, Kapela Sv. Marka (Zajve Sv. Anje, Opatov dvorac Kraljevo)
- 11:00 do 20:00 KONJIČKE IGRICE POTKALNIČKOG KRAJA – Zbirna postaja za horgane bivše Vojarske (Gruha Postarodolnih Anjara)
- 12:00 ŠTRUKLIJADA – Zbirni priredba bivše Križevačke (Zbirna postaja za horgane bivše Vojarske (Gruha Opatov dvorac Kraljevo))
- 13:00 LOVCI SVOMJE GRADU – Humanitarna prodaja ljubavnog gužve (Zbirna postaja za horgane bivše Vojarske (Gruha Sv. Anje))
- 15:00 NODOMETNA UTAKMICA – JUNIORI KRIŽEVAČKI I BJELOVARSKI – Gradski stadion
- 16:00 ŽUPANIŠKA SMOTRA TAMBURAŠKI ORKESTARA I MALIH TAMBURAŠKI SASTAVA – Pula (Pula) ulica Strossmayera
- 18:00 RASPLESANJE KRIŽEVAČKE MAZORETKINJE – Trg J.J. Strossmayera
- 18:30 ZBOR MATE UMIROVLJENIKA KRIŽEVCI – koncert – Pozemna Srebrnica
- 18:45 FOLKLORNO PREDVEČERJE – Pozemna Srebrnica
- 20:30 SVEČANA POVORNA KRIŽEVAČKA I KALNIČKI SLIJAVARA – Predstava „PONOVO SVADBA“ – 3. ulica Pozemna Srebrnica
- 21:00 POMIŠBA KRIŽEVAČKI PURGERA I KALNIČKI SLIJAVARA – Predstava „PONOVO SVADBA“ – 3. ulica Pozemna Srebrnica

**SUBOTA, 13. LIPNJA 2015.**

- 9:00 SIGURNI I VJEŠTO U PROMETU – Trg J.J. Strossmayera, SPAR Križevci
- 10:00 BOCARSKI TURNIR – Bivaljske ići Sponzorski donatori, BOCARSKI Klub Željezo Pula
- 10:00 KRIŽEVAČKO NODOMETNO SPRAVIŠĆE – TURNIR U-12 (10 ekipa) – Gradski stadion
- 10:00 do 20:00 SAJAM MALIH ŽIVOTINJA – Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 11:00 TYO DONOSI NALJEPSI DAR – JAKE ŽEKO IJI DINKIJAČAR – predstava za djecu (Gradski stadion) Dvorane TIC-a
- 11:00 SVETA NISA ZA POVJESNE POSTROJBE HRVATSKE VOJSKE – Zbirna crkva Sv. Anje
- 13:00 do 18:00 OTVORENA VRATA KRIŽEVAČKI CRKVI – Crkva Sv. Križa, Crkva Sv. Anje, Kapela Sv. Marka (Zajve Sv. Anje, Opatov dvorac Kraljevo)
- 12:00 do 17:30 PROMATRALNJE GUJKA TELESKOPOM – Trg Anina Nemčića, (Gruha Postarodolnih Anjara)
- 16:00 ŽUPANIŠKO NATJECANJE ZBOROVA I MALIH PJEVAČKI SASTAVA – Pozemna Srebrnica (Ivanjski dom (SPD) Kraljevo-Križevci)

**LEGIJA**

- 1. Pozemna Srebrnica
- 2. Ilićev trg
- 3. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 4. Opatov dvorac Kraljevo
- 5. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 6. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 7. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 8. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 9. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 10. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 11. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 12. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 13. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 14. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 15. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 16. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 17. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 18. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 19. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 20. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 21. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 22. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 23. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 24. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 25. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 26. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 27. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 28. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 29. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 30. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 31. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 32. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 33. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 34. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 35. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 36. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 37. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 38. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 39. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 40. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 41. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 42. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 43. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 44. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 45. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 46. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 47. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 48. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 49. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 50. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 51. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 52. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 53. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 54. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 55. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 56. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 57. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 58. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 59. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 60. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 61. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 62. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 63. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 64. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 65. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 66. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 67. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 68. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 69. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 70. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 71. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 72. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 73. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 74. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 75. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 76. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 77. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 78. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 79. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 80. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 81. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 82. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 83. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 84. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 85. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 86. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 87. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 88. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 89. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 90. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 91. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 92. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 93. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 94. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 95. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 96. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 97. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 98. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 99. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 100. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg

## Prilog 3. Program Križevačkog velikog Spravišča, 2016. godina

**49. Križevačko veliko Spravišće**  
10. do 12. lipnja 2016.

PREDSTAVE • IZLOŽBE • KONCERTI  
NATJECANJA • LUNAPARK • KONJIČKE IGRICE

**GENERALNI POKROVITELJI**

**POKROVITELJI**

**SPONZORI**

**ORGANIZATORI**

**Program**

**Legenda**

- 1. Pozemna Srebrnica
- 2. Ilićev trg
- 3. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 4. Opatov dvorac Kraljevo
- 5. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 6. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 7. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 8. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 9. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 10. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 11. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 12. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 13. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 14. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 15. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 16. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 17. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 18. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 19. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 20. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 21. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 22. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 23. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 24. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 25. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 26. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 27. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 28. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 29. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 30. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 31. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 32. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 33. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 34. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 35. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 36. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 37. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 38. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 39. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 40. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 41. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 42. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 43. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 44. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 45. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 46. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 47. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 48. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 49. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 50. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 51. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 52. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 53. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 54. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 55. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 56. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 57. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 58. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 59. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 60. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 61. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 62. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 63. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 64. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 65. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 66. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 67. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 68. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 69. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 70. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 71. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 72. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 73. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 74. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 75. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 76. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 77. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 78. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 79. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 80. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 81. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 82. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 83. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 84. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 85. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 86. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 87. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 88. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 89. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 90. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 91. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 92. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 93. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 94. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 95. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 96. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 97. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 98. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 99. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg
- 100. Bivše ulice Kraljeve i Ilićev trg









## SAŽETAK

U radu se razmatra uloga Križevačkog velikog Spravišča u razvoju ruralnog turizma križevačkog kraja kroz analizu podataka sustava e-visitor o dolascima i noćenjima turista u razdoblju od 2014. do 2018. godine, te analizom sadržaja ruralnih elemenata programa Spravišča. Križevačko veliko Spravišče je najvažnija manifestacija s ruralnim elementima, najdužim vremenom odvijanja programa, te s najdužom tradicijom održavanja i zato ima vodeće mjesto u poticanju razvoja ruralnog turizma u Križevcima i križevačkom kraju. Manifestaciju je potrebno oplemeniti dodatnim ruralnim sadržajima i proširiti u cjelogodišnju manifestaciju kako bi bila jači pokretač ruralnog turizma općenito.

Ključne riječi: ruralni turizam, Križevačko veliko Spravišče, e-visitor